

Haarlem

Gemeente Haarlem

Drs. C. Mooij

wethouder Financiën, Bedrijfsvoering en Cultuur

Retouradres Postbus 511 2003 PB Haarlem

Aan de leden van de raadscommissie Ontwikkeling

Datum 29 januari 2014
Ons kenmerk STZ/EC/2014/37238
Contactpersoon P. Vlegels
Doorkiesnummer 023 5113458
E-mail vlegels@haarlem.nl
Bijlage 1
Onderwerp Cultuurmonitor Haarlem 2013

Geachte raadsleden,

Bijgevoegd treft u de Cultuurmonitor Haarlem 2013 aan, opgesteld door de afdeling Onderzoek en Statistiek van de gemeente Haarlem. Het onderzoek onder de inwoners van Haarlem laat opnieuw zien - in vervolg op de Cultuurmonitor 2012 - dat zij het aanbod van kunst en cultuur in onze stad hoog waarderen. Daarnaast blijven de bezoekersaantallen van de culturele instellingen redelijk stabiel, met een uitschieter naar boven voor het in 2013 jubilerende Frans Hals Museum.

De Cultuurmonitor staat tevens op de gemeentelijke website:

www.haarlem.nl/cultuurmonitor2013/

Het jaarlijks actualiseren van de monitor op de website is opgenomen in de Cultuurnota Haarlem 2013-2020.

Ik vertrouw er op u hiermee voldoende geïnformeerd te hebben.

Hoogachtend,

Drs. C. Mooij

Cultuurmonitor Haarlem 2013

Colofon

Opdrachtgever:	Gemeente Haarlem Hoofdafdeling Stadszaken Afdeling Economie en Cultuur
Publicatie	Januari 2014
Samensteller:	Gemeente Haarlem Hoofdafdeling Concernstaf Afdeling Onderzoek en Statistiek Haarlem Postbus 511 2003 PB Haarlem Telefoon: 023-5113018 Fax: 023-5113441 E-mail: o.en.s@haarlem.nl Twitter: twitter.com/onshaarlem
Bezoekadres :	Stadhuis Grote Markt 2 2011 RD Haarlem
Auteur Met medewerking van	Bert Kuijpers Kees Otto
Bronvermelding:	Alles uit deze uitgave mag vrij worden gebruikt, mits onder duidelijke vermelding van de samensteller en de naam van de rapportage.

Inleiding

Haarlem profileert zich als cultuurstad. Daarom heeft de gemeente haar cultuurbeleid voor een periode van acht jaar gestalte gegeven in de Cultuurnota 2013-2020. Onder meer op basis van cijfers uit de Cultuurmonitor 2012, een onderzoek van de gemeentelijke afdeling Onderzoek en Statistiek.

De gemeente spreekt in de Cultuurnota de ambitie uit in 2013 een digitale Cultuurmonitor op internet te lanceren. Voordeel hiervan is de mogelijkheid de monitor steeds te actualiseren zodra over een cultureel onderwerp nieuwe gegevens beschikbaar zijn.

Vooruitlopend op de lancering van de digitale monitor publiceert Onderzoek en Statistiek in opdracht van de gemeentelijke afdeling Economie en Cultuur begin 2014 alvast deze update met actuele cijfers over cultuur in Haarlem.

Deze cijfers komen ook terug in de digitale Cultuurmonitor, die volgens een groeimodel zal worden uitgebreid. Onder meer met gegevens over amateurkunst en monumenten. Een andere uitbreiding zal bestaan uit de resultaten van een recente evaluatie van het Frans Hals Jaar onder het Digipanel Haarlem. Daarnaast zal het Omnibusonderzoek de Haarlemmers eind 2014 weer vragen naar hun attitude tegenover kunst cultuur en naar hun cultuurbezoek binnen en buitende stad. Cijfers daarover komen begin 2015 in de digitale Cultuurmonitor.

Dat cultuur in Haarlem leeft, blijkt uit het bezoek aan podia, bioscopen, musea en culturele evenementen. Met elkaar zijn ze goed voor rond 2 miljoen bezoekers per jaar.

Totaal Cultuurbezoek 2010-2013				
jaar	2013	2012	2011	2010
Culturele evenementen	433.250	412.750	467.500	421.500
Musea incl. Grote Kerk	538.536	527.196	498.545	428.687
Podia incl. Bioscopen	1.035.088	1.072.787	836.447	704.126
Totaal	2.006.874	2.012.733	1.802.492	1.554.313

Bron: evenementenmanager; culturele instellingen

De komst van de nieuwe Pathé Bioscoop in de zomer van 2011 stuwde de bezoekersaantallen sterk omhoog. De bioscoop groeide uit tot de grootste culturele trekpleister van de stad.

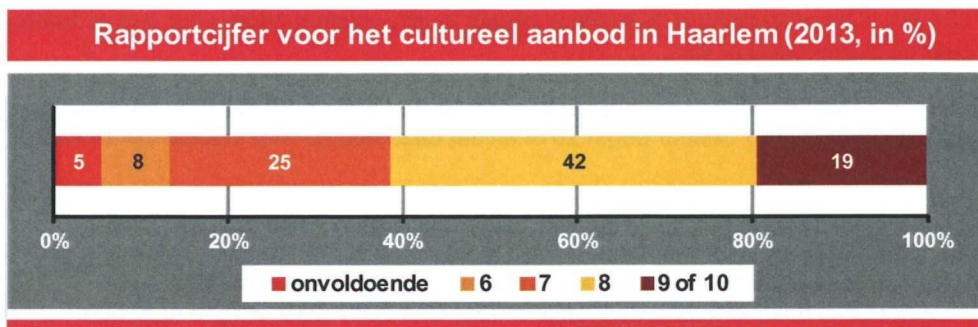
Top-10 2013 Culturele evenementen en instellingen	
	aantal bezoekers
1 Pathé Bioscoop	634.000
2 Frans Hals Museum (excl. De Hallen)	147.988
3 Toneel/ Filmschuur	137.070
4 Patronaat	128.540
5 Bevrijdingspop	125.000
6 Haarlem Jazz & More	125.000
7 Teylers Museum	115.334
8 Grote of St Bavo kerk	88.269
9 Stadsschouwburg	80.111
10 Philharmonie	55.367

Bron: evenementenmanager gemeente, de culturele instellingen

Haarlem cultuurstad

Mening Haarlemmers

Haarlemmers tonen zich erg tevreden met het cultuuraanbod in hun stad. Gemiddeld waarderen zij het met een 7,6. De waardering kwam in 2011 voor het eerst zo hoog uit. In de vier jaar daarvoor lag het maximum op een 7,4.

Bron: Omnibus Haarlem 2013

Meest gegeven cijfer is een '8'. Een kleine minderheid van 5% geeft een onvoldoende ('5' of lager).

Vergelijking met andere gemeenten

In de Atlas voor Gemeenten 2013 bezet Haarlem op de Woon aantrekkelijkheidsindex de vijfde plaats tussen de vijftig qua inwonertal grootste gemeenten van het land (G50). Haarlem klom daarmee twee plaatsen in vergelijking met een jaar eerder. Het cultureel aanbod draagt sterk bij aan de gunstige klassering. Acht onderwerpen samen bepalen de positie van een gemeente op deze ranglijst. Wat het cultureel aanbod betreft neemt Haarlem de 7e plaats in, één plaats hoger dan in de Atlas van 2012.

Bezoek musea en podia

Musea

De Haarlemse musea en verwante instellingen piekten in 2013 met ruim 538.000 bezoekers. Hoger dan in 2012 en duidelijk hoger dan in 2010 (429.000) en meer ook dan in voorgaande jaren. Sterker nog: er kwamen bijna 140.000 bezoekers meer dan in 2000.

Anders dan in de drie voorgaande jaren kwam in 2013 niet Teylers, maar het Frans Hals Museum als Haarlems meest bezochte museum naar voren. Het aantal bezoekers naderde de 150.000.

De sterke toename vergeleken met een jaar eerder heeft zeker te maken met de viering van het 100 jarig bestaan van het museum. In Haarlem was 2013 Frans Hals Jaar. Het museum organiseerde daarom twee aansprekende tentoonstellingen rond de vermaarde schilder.

Aantal bezoekers in Haarlem van musea, 2000-2013

naam museum	2000	2005	2010	2011	2012	2013
Frans Hals Museum	133.512	73.650	91.020	78.100	101.611	147.988
De Hallen	43.808	31.132	31.167	40.856	43.945	42.087
Vishal **1	29.813	40.917	32.252	58.638	60.320	52.372
Teylers Museum	83.987	144.688	101.386	127.512	147.490	115.334
Het Dolhuys	-	19.146	40.012	42.898	44.293	40.801
Archeologisch Museum	22.170	22.065	19.250	21.000	15.618	13.988
Historisch Museum Haarlem	15.919	11.389	13.294	11.316	13.365	22.044
ABC-Architectuurcentrum	15.409	10.942	13.755	14.297	14.134	15.653
Swagemakersmuseum	-	4.522	4.079	4.658	gestopt	gestopt
Spaarnestad Photo/ Galerie 37	8.300	4.100	gestopt	gestopt	gestopt	gestopt
Grote of St. Bavokerk **2	50.000	67.488	82.472	99.370	86.420	88.269
Totaal	402.918	430.039	428.687	498.645	527.196	538.536

Bron: de culturele instellingen

****1 Vishal:** cijfers exclusief Vishal op locatie: Grote Kerk (expositie Fiat Lux): 11.275 waarvan 1.400 op de zondagen dat de kerk speciaal voor deze expositie open was; en exclusief Bezoekers Castellum Aquae Bloemendaal (6 exposities> Vishal op locatie): 1.500. Deze bezoekers zijn ook meerekend in de niet-betalende bezoekers van de Grote Kerk, zie ****2**

****2. Grote Kerk:** cijfer exclusief niet betalende bezoekers (gemeentelijke orgelconcerten, de gratis openstellingen op de zondagen, de Adventszaterdagen, de Bavodag, de Monumentendagen). Dat waren in 2013: 31.330 personen.

Aansprekende tentoonstellingen geven museumbezoek een duidelijke impuls. Zo bereikte de Grote Kerk in 2011 bijna de magische grens van 100.000 bezoekers. Dit dankzij de bijzondere Fokker-tentoonstelling.

De belangstelling voor Het Dolhuys stabiliseert zich na een snelle groei op 40.000 à 45.000 bezoekers per jaar.

Podia

De Haarlemse podia en bioscopen kregen in het seizoen 2012-2013 meer dan 1 miljoen bezoekers over de vloer, iets lager dan een jaar eerder, maar hoger dan in de jaren voor 2011. Zo kwamen er in het seizoen 2008-2009 iets meer dan 759.000 belangstellenden.

Dankzij de opening van de nieuwe Pathé Bioscoop in juli 2011 neemt het bioscoopbezoek een vlucht. 634.000 mensen pikten in 2013 een bioscoopje; ruim 200.000 meer dan drie jaar eerder en hoger dan in alle andere jaren vanaf 1985.

Bezoekers in Haarlem van podia en bioscopen, 2000-2013

seizoen	Schouw- burg	Philhar- monie	Toneel-/ monie Filmschuur	wo Filmschuur	jaar	Bios- copen	Patronaat	Totaal
2000/01	100.657	90.001	62.211	30.955	2001	417.920	53.080	723.869
2002/03	60.395	11.027	85.801	52.755	2003	412.810	61.834	631.867
2003/04	0	9.162	115.344	74.118	2004	360.000	68.257	552.763
2004/05	0	4.003	120.284	71.787	2005	320.683	83.979	528.949
2005/06	0	96.934	121.353	76.738	2006	381.000	115.000	714.287
2006/07	0	74.103	123.807	79.430	2007	352.000	136.000	685.910
2007/08	11.237	82.966	119.585	76.192	2008	336.000	137.000	686.788
2008/09	81.110	67.140	125.697	83.363	2009	356.000	129.500	759.447
2009/10	77.439	67.526	123.870	77.853	2010	324.000	111.291	704.126
2010/11	70.797	65.011	148.284	107.275	2011	428.131	124.224	836.447
2011/12	84.659	58.825	148.933	100.006	2012	665.994	114.376	1.072.787
2012/13	80.111	55.367	137.070	91.181	2013	634.000	128.540	1.035.088
Aantal zalen (2013)	1	2	4	2		8	2	17

Bron: de culturele instellingen

In de Atlas voor Gemeenten 2013 bezet Haarlem met het aantal uitvoeringen van podiumkunsten per 1.000 inwoners de 7^e plaats tussen de vijftig qua inwonertal grootste gemeenten van het land (G50).

Culturele evenementen

In 2013 stonden in Haarlem bijna 25 evenementen met een cultureel karakter op het programma. Met elkaar woonden naar schatting ruim 433.000 bezoekers deze evenementen bij. Bevrijdingspop en Haarlem Jazz % More springen er uit als grootste trekpleisters, met op de derde plaats het eenmalige Frans Hals Festival.

Aantrekkelijke eenmalige evenementen stuwden het totale bezoek aan culturele evenementen flink op. Voorbeelden naast het Frans Hals Festival zijn Roze Zaterdag (2012) en de Fokker Spin Centennial (2011). De tweejaarlijkse Stripedagen zorgen in de even jaren voor een positieve impuls.

Bezoekersaantallen Haarlemse culturele evenementen 2010-2013

naam evenement	2013	2012	2011	2010
Bevrijdingspop	125.000	125.000	175.000	150.000
Haarlem Jazz & More	125.000	100.000	100.000	150.000
Frans Hals Festival	35.000	--	--	--
Houtfestival	25.000	25.000	20.000	20.000
023 Haarlem Cultuur/ Stad als Podium	23.000	10.000	20.000	--
Kunstlijn	20.000	20.000	20.000	15.000
Open Monumentendagen	10.000	10.000	10.000	10.000
Koorbiënnale Haarlem	9.000	--	5.000	--
Edit Dance Festival	8.000	5.000	--	--
Kerstsamenhang Grote Markt	7.500	5.000	7.000	7.000
Schalkwijk aan Zee	7.500	5.000		
Kunstroute Vijfhoek	5.000	5.000	5.000	5.000
Jopenfestival	5.000	5.000	5.000	2.500
Herdenkingsconcert 4 mei	5.000	5.000	3.500	3.500
Korenlint	5.000	1.500	**1	**1
Parksessies	4.500	2.500		
De LetterenLoop	2.500	2.500	3.500	5.000
Zomer in de Zaanen	2.500	2.500	--	--
Haarlemse Boekenmarkt	2.000	-	10.000	5.000
Mars der Muzikanten	2.000	3.000	2.500	2.500
Eldorica	1.500	1.000	--	--
Kerstsamenhang Nieuwe Kerkplein	1.500	2.000	--	--
Haarlem draait door!	1.000	1.500	2.500	2.500
Midsummer Burgwal	750	500		
StreetCanvas	--	--	--	1.500
Fokker Spin Centennial	--	--	75.000	--
Zango Festival	--	1.250	3.500	3.500
Stripdagen Haarlem	--	30.000	--	25.000
Internationaal Orgelfestival	--	7.000	--	8.000
Roze Zaterdag	--	35.000	--	--
Lennaert Nijgh Festival	--	2.500	--	--
Haarlem Zingt	--	--	--	3.000
2Generations Festival	--	--	--	2.500
Totaal	433.250	412.750	467.500	424.000

Bron: evenementenmanager gemeente Haarlem

**1 Korenlint tm 2011 meegerekend bij Stad als Podium

Culturele evenementen als Bevrijdingspop en Haarlem Jazz behoren tot de best bezochte evenementen van de stad, getuige hun hoge klassering in de top-10 van alle evenementen.

Top 10 Evenementen 2013

evenementen	aantal bezoekers
1 Kermis Grote Markt/ Zaanenlaan	150.000
2 Bevrijdingspop	125.000
3 Haarlem Jazz & More	125.000
4 Koninginnedag Haarlem	80.000
5 Bloemencorso	75.000
6 Kerstmarkt	75.000
7 Haarlem Culinaire	45.000
8 Frans Hals Festival	35.000
9 Haarlem Shoppingnight	25.000
10 Houtfestival	25.000

Bron: evenementenmanager gemeente

Waardering

Bezoekers waarderen de culturele evenementen in Haarlem zeer gunstig. Dat blijkt uit de rapportcijfers van het Digipanel Haarlem voor vijf culturele zomerevenementen. Vier evenementen krijgen gemiddeld een 7,6 of 7,7 en Schalkwijk aan Zee haalt met een 7,1 eveneens een ruime voldoende.

Rapportcijfers voor culturele zomerevenementen

jaar	Gemiddeld rapportcijfer	% onvoldoende	% 9 en 10
Parksessies	7,7	4	24
Haarlem Jazz & More	7,7	3	19
Midsummer Burgwal	7,6	4	17
Eldoricafestival	7,6	2	27
Schalkwijk aan Zee	7,1	7	11

Bron: Onderzoek Digipanel Haarlem - Een weekend vol cultuur

Haarlem stond op 14 en 15 september in het teken van het 'Weekend vol Cultuur'. Vier culturele evenementen vonden dat weekend plaats. Ook konden belangstellenden een kijkje nemen bij het Bloementapijt op de Grote Markt, dat in het teken stond van Frans Hals.

De vier culturele evenementen oogstten een zeer ruime voldoende, variërend van een 7,7 voor het Jopenfestival tot een 8,1 voor de Open Monumentendagen.

Weekend vol Cultuur in rapportcijfers

jaar	Gemiddeld rapportcijfer	% onvoldoende	% 9 en 10
Open Monumentendagen	8,1	1	29
Korenlint	8,0	2	24
023-uur Haarlem Cultuur	8,0	3	31
Jopenfestival	7,7	1	15
Bloementapijt	6,9	16	13

Bron: Onderzoek Digipanel Haarlem - Een weekend vol cultuur

Bibliotheek

De aloude Stadsbibliotheek Haarlem opereert tegenwoordig onder de naam: De Bibliotheek Zuid-Kennemerland.

De laatste vijf jaar neemt het aantal leden toe. In 2013 kwamen er weer bijna 500 bij. Het ledental ligt met 43.717 bijna 10% hoger dan in 2009.

Kerncijfers Bibliotheek Zuid-Kennemerland, Haarlemse vestigingen, 2009-2013

	2009	2010	2011	2012	2013
Leden					
Jeugd tot 18 jaar	16.047	16.212	18.450	19.456	nbn
18 jaar en ouder	22.466	22.422	23.180	23.093	nbn
overige abonneem.	1.306	686	708	688	nbn
Totaal¹	39.819	39.320	42.338	43.237	43.717
Uitleningen- excl. verlengingen	921.138	927.126	940.988	978.822	1.006.228
Bezoekers	585.177	595.599	646.813	689.581	744.441
Websitegebruik -pageviews	2.700.000	2.400.000	3.600.000	4.500.000	nbn
Collectie - aantal materialen	348.085	341.231	336.337	338.981	nbn
Bezoekers aan activiteiten ²	3.631	5.688	5.903	5.031	nbn
Educatie en klassenbezoek- deelnemers	6.272	6.045	6.066	9.618	nbn
Voorlezen - bezoekers	980	1.595	1.375	3.752	nbn

Bron: Bibliotheek Zuid-Kennemerland

¹ In 2010 werd het ledenbestand opgeschoond met 800 leden

² Activiteiten: inclusief Heemstede en exclusief tentoonstellingen

Augustus 2011 was de start van de bibliotheek op NS-Station Haarlem

Niet alleen het ledental steeg, ook leent de bibliotheek steeds meer uit. Het aantal uitleningen oversteeg in 2013 de grens van 1 miljoen. Een innovatie die hierbij helpt is de opening van een vestiging op het NS-station in augustus 2011; de eerste stationsbibliotheek van Nederland.

De moderne bibliotheek beperkt zich niet tot het beschikbaar stellen van boeken en andere schriftelijke bronnen van informatie. Dat komt tot uitdrukking via de nieuwe website die begin 2010 in de lucht ging; een site met een interactief karakter, waarmee de bibliotheek zich als modern kenniscentrum profileert. Met succes, want het aantal pageviews op de site nam toe van 700.000 in 2008 tot 4,5 miljoen in 2012.

Noord-Hollands Archief

Bijna 21.000 belangstellenden brachten in 2013 een bezoek aan het Noord-Hollands Archief. Het aantal bezoekers aan beide vestigingen in Haarlem loopt de laatste twee jaar terug. Hier staat tegenover dat steeds meer mensen zich voor de diensten van het NHA tot de website wendden. In 2013 zorgden bijna 560.000 bezoekers voor meer dan 2,1 miljoen sitebezoeken. Dat laatste cijfer betekent bijna een verdubbeling vergeleken met twee jaar eerder.

Aantal bezoekers Noord-Holland Archief, 2000-2013

jaar	
2000	5.727
2005	12.132
2010	22.646
2011	24.402
2012	22.490
2013	20.980

Bron: Noord-Hollands Archief

¹ voor 2006 Archiefdienst Kennemerland; vanaf 2005 2 vestigingen

Populairst bezoekenmotief van de website: stamboomonderzoek (1,8 miljoen bezoeken).

Economische waarde van cultuur

Haarlem beschikt over een hoogwaardig en veelzijdig cultureel aanbod. Daarnaast speelt de creatieve industrie een belangrijke rol in de plaatselijke economie. Een relatief groot deel van de Haarlemse beroepsbevolking werkt in deze sector. Tussen de vijftig grootste gemeenten van Nederland neemt Haarlem op dit punt de veertiende positie in. Met het aandeel creatieve banen in de totale werkgelegenheid in de stad, nestelt Haarlem zich in de top-3, vlak achter Hilversum en Amsterdam.

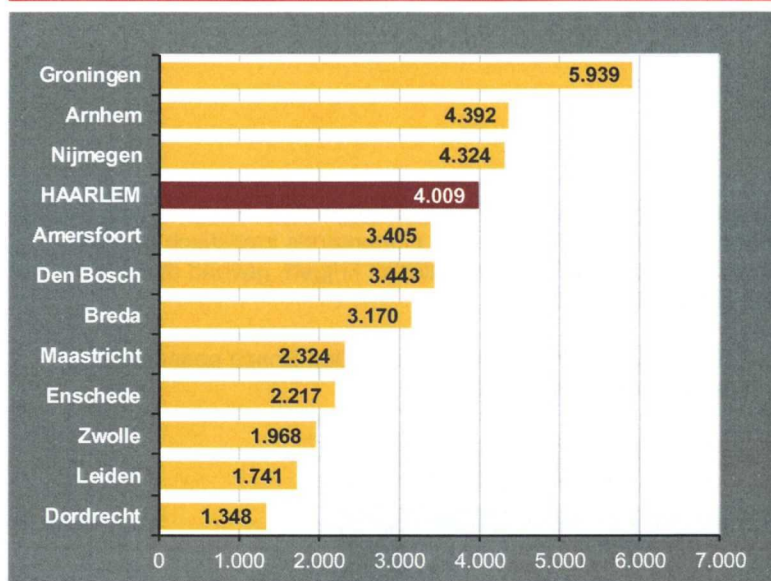
Creatieve industrie: positie Haarlem op ranglijst 50 grootste gemeenten

	2011	2010
Creatieve werknemers als % beroepsbevolking	14	12
Kunstenaars als % beroepsbevolking		9
Aantal banen in creatieve bedrijfstakken als % totaal aantal banen	3	3
Aandeel banen in sector kunsten en cultureel erfgoed	-	3
Aandeel banen in media en entertainment	6	5
Aandeel banen in creatieve en zakelijke diensten	5	6

Bron: Atlas voor gemeenten 2011 en 2012

In absolute aantallen komt Haarlem anno 2013 met 4.000 creatieve banen op de vierde plaats van de twaalf vergelijkbare steden.

Creatieve industrie, aantal banen, 2012

Bron: LISA

Creatieve groeisector

Het aantal banen in de creatieve bedrijfstakken nam in Haarlem in 2012 met 5,8% toe. Een hogere groei dan in elf vergelijkbare gemeenten. In meer dan de helft van deze gemeenten vond zelfs een daling plaats. De creatieve sector neemt in Haarlem 6,8% van het totale aantal banen voor zijn rekening. Ook dit percentage overtreft dat in de andere elf steden én in heel Nederland.

Banen in creatieve industrie, 2012

gemeente	banen	verandering tov 2011 in %	creatieve banen als % totaal banen
Amersfoort	3.405	-6,7	4,5
Arnhem	4.392	-2,7	4,7
Breda	3.170	6,4	3,3
Den Bosch	3.443	4,8	4,0
Dordrecht	1.348	-2,7	2,6
Enschede	2.217	1,1	3,0
Groningen	5.939	-3,1	4,9
Haarlem	4.009	5,8	6,8
Leiden	1.741	-0,5	3,1
Maastricht	2.324	3,2	3,5
Nijmegen	4.324	5,3	4,9
Zwolle	1.968	-0,8	2,3
Nederland	7.527.869		3,8

Bron: LISA

De verdeling van de iets meer dan 4.000 banen in de Haarlemse creatieve industrie is als volgt:

- Kunsten 1.619;
- Media en entertainment 962;
- Creatieve zakelijke dienstverlening 1.428.

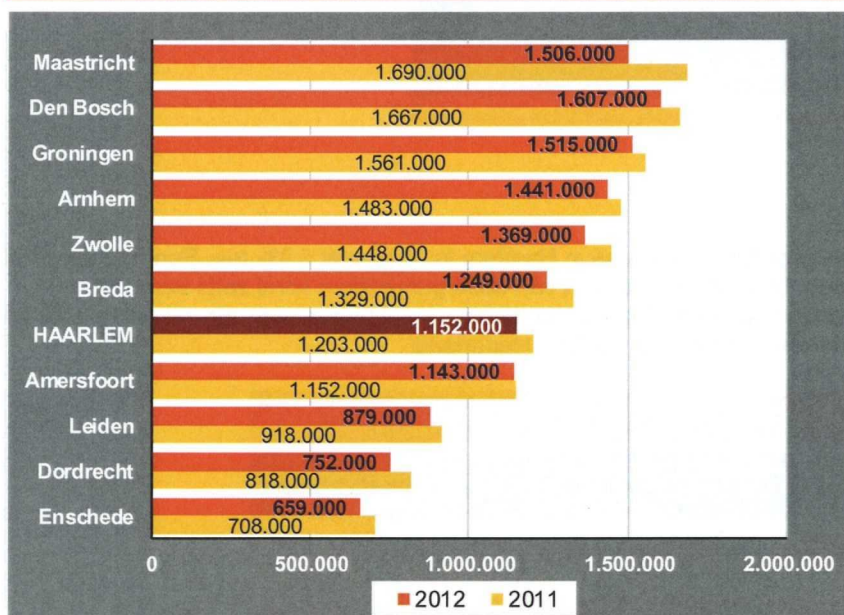
(Cultureel) toerisme

Binnenlands toerisme

Meer dan 1,1 miljoen Nederlanders maakten in 2012 een toeristisch uitstapje naar Haarlem; zo'n 50.000 minder dan het jaar daarvoor. Ook tussen 2010 en 2011 daalde het binnenlands toeristisch bezoek. Haarlem staat niet alleen in deze teruggang. Ook elf vergelijkbare steden krijgen, gevoed door de recessie, minder toeristische bezoekers binnen de poorten.

In het klassement met deze gemeenten staat Haarlem in de middenmoot. Den Bosch passeerde Maastricht, de koploper van 2011, en voert de ranglijst anno 2012 aan.

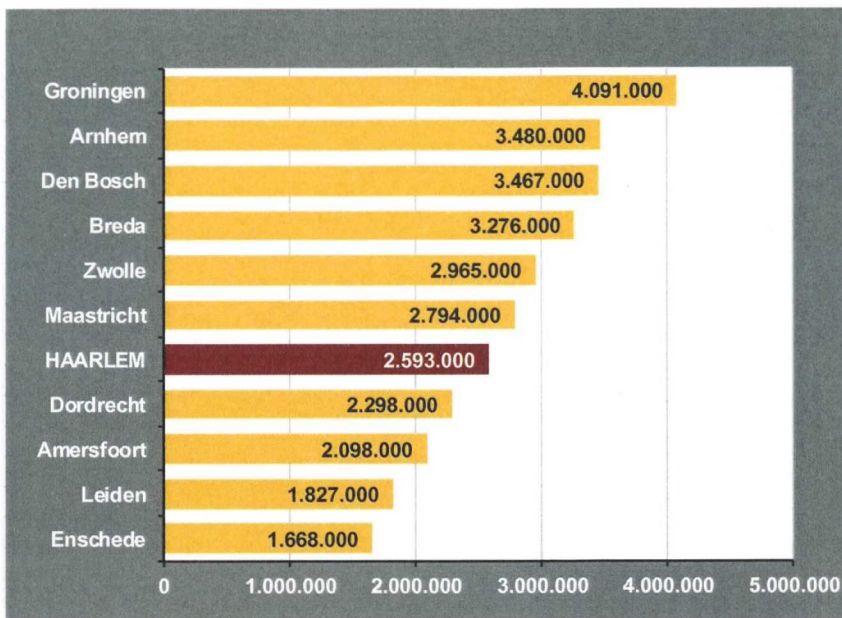
Aantal bezoekers per gemeente, 2011-2012

Bron: Toeristisch bezoek aan steden, NBTC-NIPO Research

De 1,2 miljoen Nederlandse toeristen brachten Haarlem met elkaar bijna 2,6 miljoen bezoeken. Elke bezoeker kwam gemiddeld 2,3 keer. Wat aantal bezoeken betreft neemt Haarlem eveneens een middenpositie in. Dankzij een hogere bezoekfrequentie dan Den Bosch gaat Groningen nu op kop.

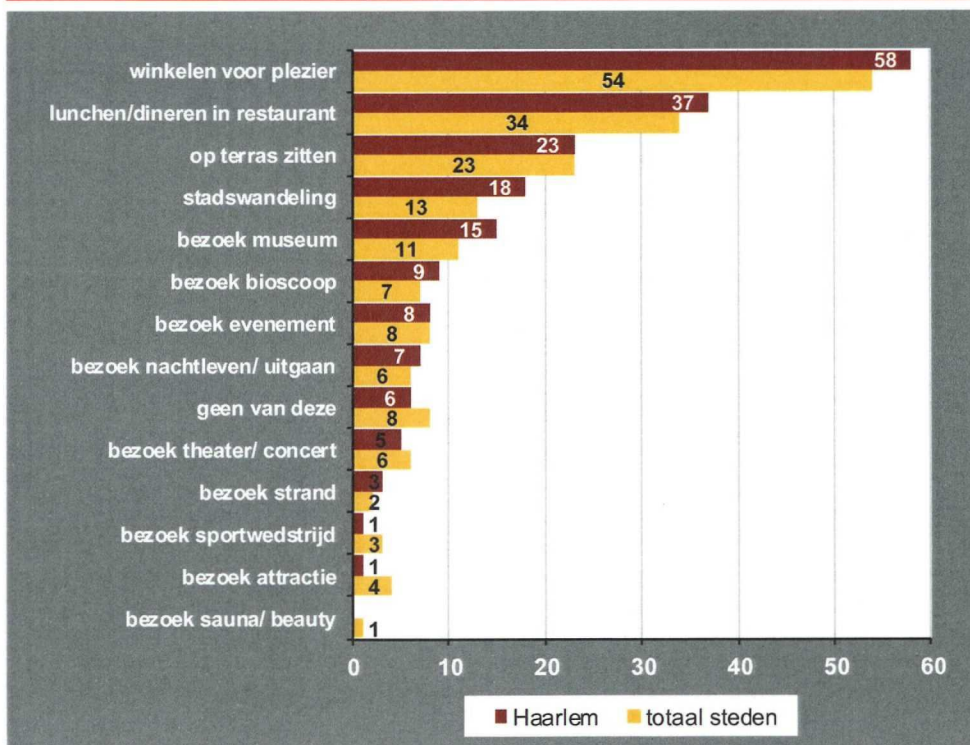
Aantal bezoeken per gemeente, 2012

Bron: Toeristisch bezoek aan steden, NBTC-NIPO Research

Voornaamste trekpleister van Haarlem vormt het rijk gevarieerde winkelbestand. Tijdens bijna zes van de tien bezoeken stond shoppen op het programma. Andere activiteiten volgen ruim op afstand. Bezoekers aan Haarlem nemen relatief vaak een kijkje in een museum of maken een stadswandeling. Dat laatste natuurlijk vanwege het grote aantal monumenten.

Ondernomen activiteiten door NI- bezoekers van Haarlem in %, 2012

Bron: NBTC-NIPO Research

Met het aandeel museumbezoek neemt Haarlem de 4e plaats in tussen de 32 steden in het onderzoek; Het percentage bezoeken dat samengaat met een stadswandeling, ligt in Haarlem eveneens boven het gemiddelde van deze steden.